

XLVI Curso de Saúde Ambiental

Cospeito (Lugo), 7-11 febreiro 2011

Patrocinadores oficiais

Colabora na organización (sede anfitrioa)

Concello de Cospeito

Director

Prof. Dr. Francisco Peña

Presentación

“O medio ambiente como xerador de actividades capaces de producir emprego, saúde e benestar á poboación”.

Cada día ten maior importancia o coñecemento do medio ambiente dunha comunidade, xa que é un condicionante do seu benestar social, sanitario e económico. A industrialización e a urbanización modificaron o medio ambiente dando orixe a problemas ambientais de primeira orde (o efecto invernadoiro e o cambio climático, a destrución da capa de ozono estratosférica, o transporte de contaminantes, a desertización, etc.) que é preciso corrixir, así como evitar que as actividades futuras orixinen máis deterioracións no noso contorno a través dunha política preventiva que permita un desenvolvemento sostido e equilibrado e teña como obxectivos a protección da saúde do home e a conservación de todos os recursos (aire, auga, solo, clima, especies de flora e fauna, alimentos, materias primas, hábitat, patrimonio natural e cultural) que condicionan e sustentan a vida. As interrelacións entre os diversos recursos e a súa xestión fan cada vez máis necesaria a posta en marcha de estratexias globais, entre as que ocupa un papel fundamental o principio de prevención, xa que máis vale previr que curar.

A forte conexión entre medio ambiente e saúde reconeceuse expresamente na 3ª Conferencia Ministerial do Medio Ambiente e a Saúde (Londres, 1999). O Cume da Terra de Río de Janeiro (1992) e a Conferencia de NNUU sobre Medio Ambiente e Desenvolvemento de Johannesburgo (2002), acuñaron a idea de desenvolvemento sostible, que expresa a imposibilidade dun desenvolvemento sen contar co medio ambiente (a protección do medio ambiente e o desenvolvemento económico e social son tres piares inseparables do desenvolvemento sostible). Para acadar os obxectivos do VI Programa Comunitario de Acción en materia de medio ambiente para 2001-2010, ademais da consideración das disposicións lexislativas vixentes e de aspectos tecnolóxicos inclúense actuacións tales como o aumento de diálogo coa empresa, fomento de acordos voluntarios, participación da opinión pública, acceso á información ambiental, etc. A empresa ten unha especial responsabilidade diante do medio ambiente ao ser consumidora de recursos, ademais de fonte de emisións e residuos; pero tamén é orixe de coñecementos científicos e tecnolóxicos, así como de positivos impactos socioeconómicos; o cal levou a moitas empresas a integrar a política ambiental nas estratexias corporativas adoptando criterios de protección do contorno na planificación de actividades e toma de decisións, o que implica tamén ás asociacións empresariais, xa que a protección do medio ambiente na empresa constitúe unha responsabilidade corporativa.

A Oficina Rexional para Europa da OMS, baseándose nas iniciativas de Cidades Saudables, e tendo en conta as experiencias dos plans de sanidade ambiental locais e os programas da Axenda 21 existentes nalgúns países europeos, decidiu apoiar as entidades locais e rexionais para acadar os obxectivos do desenvolvemento sostible, para o cal é necesario impulsar a posta en marcha de medidas de planificación e control do medio ambiente relacionadas cos aspectos sanitarios, xa que para resolver os problemas do medio ambiente, a saúde e o desenvolvemento sostible, é preciso chegar a un acordo e emprender accións non só a nivel nacional e internacional senón tamén a nivel subnacional e local.

Na liña das políticas da OMS de propoñer ambientes saudables, e coa esperanza de concienciar aos concellos galegos de asumir esta filosofía na xestión dos aspectos ambientais da saúde e así poder contribuír ao desenvolvemento sostible de Galicia e mellorar as condicións de vida dos cidadáns, púxose en marcha en Galicia no ano 2000, o **Programa Galego Municipios Saudables e Sostibles 2000-2011**, que contou cos parabéns do coordinador do proxecto “Healthy Cities” da Oficina Rexional para Europa da OMS. Esta iniciativa itinerante pioneira en España, leva consigo:

- Un primeiro nivel de actuación: de formación e reciclaxe de técnicos en medio ambiente e saúde, e foro de debate de todos os axentes sociais implicados na tarefa de protexer e conservar o medio ambiente.
- Un segundo nivel de actuación: de participación cidadá, peza clave na posta en marcha de calquera programa de actuación.
- Unha recomendación: que os concellos, comarcas e mancomunidades de Galicia, coa axuda e o apoio da Administración, adquiran o compromiso de adhesión á Carta de Aalborg e inicien e impulsen a posta en marcha e o desenvolvemento da Axenda 21 Local.

A posta en marcha en Galicia deste Programa, co apoio da OMS, auspiciado pola SESA e baixo o mecenado de Nova Caixa Galicia, Xunta de Galicia, Fegamp, Sogama, Iberdrola e Aquagest, no seu periplo itinerante por toda a xeografía galega o longo de 11 anos, contou coa participación de 244 concellos (241 galegos, 2 leoneses e 1 asturiano) e 5 entidades locais e rexionais portuguesas, e 4.304 asistentes nas 45 edicións de Cursos de Saúde Ambiental realizados. Precisamente co fin de abordar e debater algúns dos problemas ambientais prioritarios que ten a Terra Chá, organízase o XLVI Curso de Saúde Ambiental, que deseñado de acordo cos principios da Carta Europea sobre Medio Ambiente e Saúde, e a Carta de Aalborg cara á sostibilidade, e dirixido a todos aqueles que traballan ou están interesados no medio ambiente e na saúde, pretende converterse en foro de debate e estudo da situación ambiental da Terra Chá, ademais de punto de encontro de sanitarios e ambientalistas, e referencia ambiental de Galicia durante esa semana, co obxectivo de contribuír a sentar as bases do desenvolvemento sostible cara ao futuro da nosa terra.

Finalmente, destacar a necesidade de unir esforzos por parte de responsables políticos, empresarios, científicos, educadores, profesionais, comunicadores, ecoloxistas, así como a participación activa dos cidadáns, en prol de conseguir un medio ambiente saudable e sostible para tod@s @s galeg@s, mellor legado para xeracións vindeiras.

Prof. Dr. Francisco José Peña Castiñeira

RESPONSABLE PROGRAMA GALEGO MUNICIPIOS SAUDABLES E SOSTIBLES 2000-2011

Programa

LUNS, 7 DE FEBREIRO

16:00 h.: ACREDITACIÓN E ENTREGA DA DOCUMENTACIÓN.

16:30 h.: ACTO INAUGURAL, a cargo de *D. Armando Castosa Alvariño*, alcalde-presidente do Concello de Cospeito; *D. Carlos Antonio Fernández Castro*, presidente da FEGAMP-Federación Galega de Municipios e Provincias; *D. Ricardo García-Borregón Millán*, director xeral de Conservación da Natureza; *D. Tomás Fernández-Couto Juanas*, director xeral de Montes da Consellería do Medio Rural da Xunta de Galicia; *D. Miguel Francisco Calleja Mediano*, responsable de Regulación en Comunidades Autónomas de Iberdrola; representante de Novacaixagalicia.

17:00 h.: I MESA REDONDA: **“Posta en valor do patrimonio natural de Galicia: a xestión sustentable dos recursos naturais como factor de desenvolvemento socioeconómico e de benestar social”**

MODERADOR: PROF. DR. D. FRANCISCO JOSÉ PEÑA CASTIÑEIRA

RELATORES:

- **“Importancia da protección e conservación da natureza galega”**
D. RICARDO GARCÍA-BORREGÓN MILLÁN
Director xeral de Conservación da Natureza da Consellería do Medio Rural da Xunta de Galicia.
- **“A xestión forestal sustentable: unha oportunidade para o monte galego”**
D. TOMÁS FERNÁNDEZ-COUTO JUANAS
Director xeral de Montes da Consellería do Medio Rural da Xunta de Galicia.
- **“Políticas enerxéticas sostibles”**
D. MIGUEL F. CALLEJA MEDIANO
Responsable de Regulación en Comunidades Autónomas de Iberdrola.
- **“Plan de saneamento de Galicia 2000-2015, con especial referencia á Terra Chá”**
PROF. D. FRANCISCO ALONSO FERNÁNDEZ
Xefe do Servizo Territorial da Zona Galicia Sur de Augas de Galicia da Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas da Xunta de Galicia. Profesor da Universidade de Vigo.
- **“Novos instrumentos económicos para a protección ambiental: axudas rexionais, nacionais e europeas”**
D. JUAN JOSÉ LIRÓN LAGO
Secretario da Agrupación Europea de Cooperación Territorial Galicia-Norte de Portugal (GNP-AECT).

MARTES, 8 DE FEBREIRO

16:30 h.: II MESA REDONDA: **“A protección e a mellora da calidade das augas ante o reto da DMA”**

MODERADORA: PROF.^a DR.^a D.ª MARÍA JULIA MELGAR RIOL

Profesora titular de Toxicoloxía, coordinadora do Plan de Desenvolvemento Sostible e vicedecana da Facultade de Veterinaria da Universidade de Santiago de Compostela-Campus de Lugo.

RELATORES:

- **“Estado actual da calidade das augas de consumo humano dos abastecementos da provincia de Lugo”**
D. MANUEL ÁLVAREZ CORTIÑAS
Xefe do Servizo de Sanidade Ambiental da Dirección Xeral de Innovación e Xestión da Saúde Pública da Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia.
- **“Un modelo de xestión do ciclo integral da auga aplicable aos concellos medianos e pequenos de Galicia”**
D. JOSÉ MARÍA OURO LÓPEZ
Xefe de Producción de Zona Este Galicia de Aquagest, S.A.

- **“A xestión das augas residuais en pequenos núcleos de poboación mediante plantas depuradoras compactas: experiencias prácticas en Galicia”**
D.ª INMACULADA RIAL SÁNCHEZ
Técnica de Desenvolvemento de Negocio de SMA-Soluciones Medioambientales y Aguas, S.A.
- **“Ciclo integral da auga na cidade de Lugo”**
D.ª MERCEDES DEL PINO FERNÁNDEZ-COUTO GÓMEZ
Delegada de Gestagua, S.A. en Galicia.

MÉRCORES, 9 DE FEBREIRO

09:00-14:00 h.: VISITAS PRÁCTICAS:

- Planta de Compostaxe TRADEBE Lugo (*BIOCOMPOST DE LUGO, S.L.*).
- ETAP e EDAR municipais de Cospeito.
- Aguas de Cospeito, S.L.

16:30 h.: III MESA REDONDA: **“A xestión dos residuos en Galicia: a súa reciclaxe, reutilización e valorización”**

MODERADOR: D. BENITO GARCÍA CARRIL

*Director de Galicia Ambiental-Grupo Correo Gallego. Periodista especializado en información ambiental.
Membro da Asociación de Periodistas de Información Ambiental de España (APIA).*

RELATORES:

- **“A xestión dos residuos urbanos no modelo Sogama”**
D.ª MARÍA ESTHER CAMPOS MOSQUERA
Responsable de Comunicación e Prensa de Sogama.
- **“O compostaxe como alternativa no tratamento dos residuos orgánicos”**
D. LUIS PINARDEL ESTOPIÑAN
Director comercial de Desarrollo de Tradebe España.
- **“Relevancia da actividade agrogandeira e posibilidades de valorización na Terra Chá: contaminación difusa e efectos sobre a calidade das augas”**
PROF. DR. D. FLORENTINO DÍAZ RODRÍGUEZ
Profesor titular de Proxectos do Departamento de Enxeñaría Agroforestal da Escola Politécnica Superior da Universidade de Santiago de Compostela-Campus de Lugo.
- **“Valorización de residuos orgánicos biodegradables. Xestión de residuos agrogandeiros: código de boas prácticas agrarias”**
D.ª JOSEFA DE LEÓN BLANCO
Delegada do Grupo Agroamb-Delegación Sur.
- **“Papel dos xestores autorizados na recollida, transporte e tratamento final dos residuos industriais non perigosos”**
D.ª ELVIRA CAMARERO PÉREZ
Directora comercial do Grupo GESTÁN.

XOVES, 10 DE FEBREIRO

16:30 h.: IV MESA REDONDA: **“As empresas, os centros educativos e os concellos ante o reto ambiental do século XXI cara á sostibilidade de Galicia”**

MODERADORA: D.ª ANDREA MACHO BENITO

Técnico de Medio Ambiente da Deputación de Lugo.

RELATORES:

- **“A xestión ambiental como xeradora de rendibilidade empresarial”**
D. MARTÍN PITA LÓPEZ
Director de AENOR en Galicia.

- **“Código de boas prácticas ambientais para a normalización da xestión ambiental nas empresas, nos centros educativos e nos concellos”**
D.ª MARÍA VICTORIA ESCUREDO MERINO
Xerente de Desenvolvemento de Negocio de Novotec Galicia.
- **“Plan de vixilancia e control ambiental no perímetro de protección das Augas de Cospeito”**
D.ª OLIVA REGUEIRA FUENTESECA
Directora xerente de Aguas de Cospeito, S.L.
- **“Parque eólico experimental Sotavento: vivenda bioclimática”**
D. MANUEL DÍAZ FERNÁNDEZ
Responsable da Área Educativa-Divulgativa da Fundación Sotavento.
- **“Terra Chá como destino turístico rural e de natureza”**
D. HÉCTOR BELLO RIVAS
Xerente de Pazo de Verdes.

VENRES, 11 DE FEBREIRO

09:00-14:00 h.: VISITAS PRÁCTICAS:

- Robledal de San Paio e praderías de Espiñeira (Sistallo-Cospeito).
- Zona núcleo da Reserva da Biosfera Terras do Miño (LIC Parga-Ladra-Támoga): Lagoa de Cospeito e Centro de Interpretación (Cospeito), Lagoas de Riocaldo (Begonte) e Insuas do Miño (Rábade e Outeiro de Rei).

16:30 h.: V MESA REDONDA: “A recuperación e difusión do patrimonio natural, histórico-artístico e cultural da Terra Chá: o camiño cara á sustentabilidade”

MODERADOR: D. ALFONSO BLANCO TORRADO

Coordinador de Xermolos e presidente da Fundación Manuel María da Terra Chá.

RELATORES:

- **“A Reserva da Biosfera Terras do Miño: a paisaxe da auga”**
DR.^a D.ª LAURA VÁZQUEZ JANEIRO
Doutora en Bioloxía (Inludes - Deputación de Lugo).
- **“A protección e conservación da paisaxe, ecosistemas e biodiversidade de Terra Chá: novos retos e oportunidades de futuro”**
PROF. DR. D. PABLO RAMIL REGO
Profesor titular de Botánica do Instituto de Biodiversidade Agraria e Desenvolvemento Rural (IBADER) da Universidade de Santiago de Compostela. Membro do Comité Español do Programa Home & Biosfera da UNESCO.
- **“Multifuncionalidade do monte na Terra Chá”**
PROF. DR. D. ANTONIO RIGUEIRO RODRÍGUEZ
Catedrático de Botánica Forestal do Departamento de Producción Vexetal da Escola Politécnica Superior da Universidade de Santiago de Compostela-Campus de Lugo. Académico numerario da Real Academia Galega de Ciencias.
- **“As potencialidades da Terra Chá cara ao turismo sustentable”**
D. PABLO HERMIDA VÁZQUEZ
Director do Parador de Vilalba.
- **“Compromiso da Deputación de Lugo co desenvolvemento sostible e o futuro da provincia de Lugo”**
D. JOSÉ ENRIQUE RODRÍGUEZ COELLO
Asesor de Presidencia da Deputación de Lugo.

19,30 h.: CONFERENCIA DE CLAUSURA: “As 4 R, o presente e o futuro na xestión europea dos residuos urbanos”

D. LUIS LAMAS NOVO

Presidente de Sogama.

20:00 h.: ACTO DE CLAUSURA E ENTREGA DE DIPLOMAS ACREDITATIVOS, a cargo de *D. Armando Castosa Alvariño*, alcalde-presidente do Concello de Cospeito; *D. José Ramón Gómez Besteiro*, presidente da Deputación Provincial de Lugo; *D. Justo de Benito Basanta*, secretario xeral de Calidade e Avaliación Ambiental da Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas da Xunta de Galicia; *D. Pedro García Herradón*, vicerreitor do Campus de Lugo da Universidade de Santiago de Compostela; *D. Luis Lamas Novo*, presidente de Sogama; *D. Henry Laiño López*, director territorial de Aquagest en Galicia; alcaldes dos concellos da Terra Chá; representante de Novacaixagalicia.

20,00 h.: O CONCELLO DE COSPEITO OFRECERÁ UN VIÑO GALEGO DE DESPEDIDA AOS PARTICIPANTES.

Información xeral

OBXECTIVOS

- Integración da dimensión dos aspectos ambientais da saúde na formación e reciclaxe de técnicos en medio ambiente e saúde, coa finalidade de actualizar a súa formación e adecuar as esixencias que demanda a sociedade actual, para que contribúa a mellorar a xestión e as condicións de vida urbana dos cidadáns.
- Establecer un foro de debate e estudo da situación ambiental da Terra Chá, dos seus problemas e carencias que se consideran máis importantes, así como das posibles solucións que se deberán adoptar; ademais de permitir a cooperación e o diálogo entre todos os axentes sociais implicados no tema, fomentando a creación de núcleos de sostibilidade.

DESTINATARI@S

- Técnico@s, funcionari@s e responsables políticos da Administración Local, Provincial e Autonómica, que desenvolvan a súa actividade ou estean relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo.
- Profesorado da Universidade, de Ensino Secundario e Formación Profesional que desenvolva a súa actividade ou estea relacionado/interesado nas áreas obxecto de estudo.
- Técnico@s e xestores de empresas que desenvolvan a súa actividade nos departamentos de calidade, medio ambiente e prevención de riscos laborais.
- Profesionais libres, titulados superiores e diplomados, técnicos superiores e de grao medio que desenvolvan a súa actividade ou estean relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo.
- Estudantes universitarios e dos ciclos formativos de formación profesional relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo (saúde ambiental, química ambiental, xestión e organización dos recursos naturais e paisaxísticos, traballos forestais e de conservación do medio natural, explotacións agrarias extensivas, etc.).

METODOLOXÍA

- 5 mesas redondas, conferencia de clausura e visitas prácticas configuran a estrutura do curso, nas que os relatores farán unha exposición sintética de carácter técnico acompañadas de casos prácticos e co apoio de medios audiovisuais (power point), cun debate ao remate de cada sesión, no que tamén intervirán activamente os participantes amosando as súas experiencias.

NÚMERO DE PRAZAS E DEREITOS DE INSCRICIÓN

- **Número de prazas:** 80 prazas, que se cubrirán por rigorosa orde de inscrición.
- **Cota de inscrición:** 30 €.
- **Becas:** 60 becas, que se cubrirán por rigorosa orde de inscrición, destinadas a todos aqueles que acrediten algunha das seguintes condicións:
  - a/ Estudantes universitarios e dos ciclos educativos de formación profesional de carácter ambiental.
  - b/ Funcionarios e responsables políticos dos concellos participantes.
  - c/ Representantes de asociacións sen ánimo de lucro.
  - d/ Parados.
- **Forma de pagamento:** o aboamento efectuarase mediante transferencia bancaria a **Caixa Galicia**, nº de conta: **2091 – 0372 – 48 – 3040011862**, especificando o nome e apelidos da persoa inscrita.
- **Forma de inscrición:** cubrir o boletín de inscrición, que deberá achegar co xustificante do pagamento, e presentarse/ enviarase por correo electrónico/fax á Secretaría Técnica. O prazo para formalizar a inscrición abrirase o luns 17 de xaneiro, fixándose a data límite de formalizala o venres día 4 de febreiro ás 14:00 horas.

DOCUMENTACIÓN

- Entregarase unha carpeta coa publicación do **Libro de Relatorios** e material didáctico diverso.

DIPLOMA ACREDITATIVO E CRÉDITOS DE LIBRE CONFIGURACIÓN (*)

- O alumnado que participe con regularidade nas sesións programadas do curso, que consta de **30 horas lectivas**, recibirá un diploma acreditativo de asistencia.
- A Universidade de Santiago de Compostela (USC) concederá **1 crédito de libre configuración** ao alumnado matriculado nesa Universidade que asista ao curso (en tramitación).

SEDE, DATAS E HORARIO

- **Sede:** Auditorio da Casa da Cultura (Avda. de Terra Chá, s/n. – 27377 Cospeito).
- **Datas:** do 7 ao 11 de febreiro de 2011.
- **Horario:** de 16:30 a 20:30 horas (de luns a venres). O mércores e o venres, de 09:00 a 14:00 horas, terán lugar as visitas prácticas (opcionais).

SECRETARÍA TÉCNICA (INFORMACIÓN E INSCRICIÓN)

CONCELLO DE COSPEITO

D.ª María Dolores Fernández Ferreiro (Técnico de Medio Ambiente)

D.ª María del Mar Rodríguez Rego e D.ª Marta Val Cabado (encargadas do Centro de Interpretación da Lagoa de Cospeito)

Avda. de Terra Chá, nº 29

27377 COSPEITO (LUGO)

Tel.: 982 52 00 01 – 982 52 01 07

E-mail: lola-ferf@hotmail.com

www.concellodecospeito.com

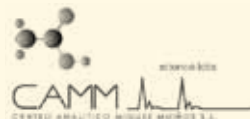
Entidades e empresas patrocinadoras

AENOR

Asociación Española de Normalización y Certificación

Entidades e empresas colaboradoras

Concellos participantes

Concello de Abadín

Concello de Begonte

Concello de Castro de Rei

Concello de Guitiriz

Concello de Muras

Concello de Outeiro de Rei

Concello da Pastoriza

Concello de Rábade

Concello de Vilalba

Concello de Xermade

Recoñecementos e acreditacións

Auspiciado pola

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE SANIDAD AMBIENTAL

Declarado de interese sanitario pola

Recoñecido con 1 crédito de libre configuración pola (*)

Recoñecido como Curso de Relevancia Administrativa pola

Asociación Española de Ciencias Administrativas
Instituto Internacional de Ciencias Administrativas
Sección Española